

การศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18*

STUDY OF THE INTERNAL SUPERVISION PROCESS AT NIKHOM
WITTAYA SCHOOL, SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 18

กอบภณ แสงสมบัติ¹, ปฐมเกียรติ ไชยคำ², สังคม จันทรวีเศษ³ และ กิจผจญ แมตเมือง⁴

Kobpon Sangsombut¹, Pathomkiat Chaiyakham², Sungkom Chanvises³ and Kitphagon Matmuaeng⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

¹⁻⁴Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: asiriporn1993@gmail.com

วันที่รับบทความ : 27 มกราคม 2569; วันแก้ไขบทความ 17 กุมภาพันธ์ 2569; วันตอบรับบทความ : 19 กุมภาพันธ์ 2569

Received 27 January 2026; Revised 17 February 2026; Accepted 19 February 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา 2) เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา ที่มีเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงานและวิทยฐานะที่แตกต่างกัน 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการพัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลกับผู้บริหาร 5 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา 119 คน รวมจำนวน 124 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 93 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและวิทยฐานะ

Citation:

* กอบภณ แสงสมบัติ, ปฐมเกียรติ ไชยคำ, สังคม จันทรวีเศษ และ กิจผจญ แมตเมือง. (2569). การศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(1), 1428-1447.

Kobpon Sangsombut, Pathomkiat Chaiyakham, Sungkom Chanvises and Kitphagon Matmuaeng. (2026). Study Of The Internal Supervision Process At Nikhom Wittaya School, Secondary Educational Service Area Office 18. Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(1), 1428-1447.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

โดยใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) การวิเคราะห์ระดับการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาเปรียบเทียบกับ การเปรียบเทียบกระบวนการนิเทศภายในที่มีเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ ในการปฏิบัติงาน และวิทยฐานะที่แตกต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่าง t-test และ F-test และการวิเคราะห์แบบสัมพัทธ์แบบแบบกิ่งโครงสร้าง เป็นการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา

ผลการวิจัยพบว่า

1) กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.30$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติการนิเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.36$, S.D. = 0.74) รองลงมา คือ ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ($\bar{x}=4.34$, S.D. = 0.74) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ($\bar{x}=4.31$, S.D. = 0.72) ด้านการวางแผนการนิเทศ ($\bar{x}=4.27$, S.D. = 0.74) และด้านการประเมินผลและรายงานผล ($\bar{x}=4.20$, S.D. = 0.82) ตามลำดับ

2) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงาน และวิทยฐานะ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูโรงเรียนนิคมวิทยา พบว่า สถานภาพด้านเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงาน และวิทยฐานะไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3) แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศควรมุ่งเน้นการจัดระบบและขั้นตอนที่ชัดเจน พร้อมกลไกการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างศักยภาพบุคลากรด้านการนิเทศและการจัดการเรียนรู้ ควบคู่กับการจัดหาและพัฒนาทรัพยากรและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสม อีกทั้งส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกและการมีส่วนร่วมของครูผู้สอน เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือการนิเทศที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน จัดให้มีการประชุมทบทวน แลกเปลี่ยนปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จ ตลอดจนการจัดทำรายงานผลการนิเทศเพื่อใช้เป็นข้อมูลรวมถึงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: กระบวนการนิเทศภายใน, โรงเรียนนิคมวิทยา, บุคลากรทางการศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the internal supervision process of Nikhom Witthaya School; 2) to compare the internal supervision process based on gender, age, educational attainment, work experience, and academic standing; and 3) to explore guidelines for developing the internal supervision process of the school. This study employed a quantitative research methodology. While the total sample consisted of 124 participants (5 school administrators and 119 teachers and educational personnel), the data analysis was conducted on a specific population group of 93 individuals.

Data were analyzed using frequency and percentage to describe the respondents' profiles. Mean (\bar{x}) and Standard Deviation (S.D.) were used to evaluate the level of the internal supervision process. Comparative analysis was performed using t-test and F-test (One-way ANOVA) to identify significant differences across variables. Additionally, semi-structured interviews were utilized to analyze and establish developmental guidelines for the internal supervision process of Nikhom Witthaya School.

The research findings revealed that:

1) Overall, the internal supervision process at Nikhom Wittaya School was at a high level (mean = 4.30, S.D. = 0.75). By dimension: supervision practice was highest (mean = 4.36, S.D. = 0.74), followed by development of supervisory media and tools (mean = 4.34, S.D. = 0.74), study of current conditions, problems and needs (mean = 4.31, S.D. = 0.72), supervision planning (mean = 4.27, S.D. = 0.74), and evaluation and reporting (mean = 4.20, S.D. = 0.82).

2) Comparison of respondent characteristics (gender, age, educational qualification, work experience, and academic rank) showed no statistically significant differences in perceptions among administrators and teachers.

3) Recommended development strategies for the supervision process include: establishing clear systems and procedures with ongoing monitoring and

evaluation mechanisms; strengthening personnel capacity in supervision and learning management; providing and developing appropriate educational resources and technology; promoting positive attitudes and teacher participation in designing and developing supervision tools aligned with school context; holding review meetings to share problems, obstacles, and successes; and preparing supervision reports to inform systematic improvement and development.

Keywords: Internal Supervision, Nikhom Witthaya School, Educational Personnel

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนไทยทุกคนที่รัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในทุกช่วงวัยอย่างรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีคุณภาพ การศึกษาจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างทุนมนุษย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างเสถียรภาพ ความมั่นคง และการพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้า สามารถแข่งขันและทัดเทียมนานาชาติได้ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : ก) การศึกษาจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนามนุษย์ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ผ่านการใช้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ และประสบการณ์ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 หมวด 5 กำหนดหน้าที่ของรัฐในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจนว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นระยะเวลาอย่างน้อยสิบสองปี ตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียนจนถึงระดับการศึกษาภาคบังคับ โดยต้องมีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ รัฐยังต้องส่งเสริมประชาชนให้ได้รับการศึกษาในระบบต่าง ๆ ตามความต้องการ ตลอดจนสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งเสริมให้มีความร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมการจัดการศึกษาทุกระดับ

จากผลการรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาประจำปีการศึกษา 2566 พบว่า ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ระดับชาติ (O-NET) และผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนของผู้เรียนยังมีปัญหาผลการเรียน 0 ร. มส. มผ. เป็นปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขหรือพัฒนา ดังนั้นจึงควรมีกระบวนการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน ซึ่งกระบวนการที่จะสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้นั้น คือ กระบวนการนิเทศภายใน สำหรับโรงเรียนนิคมวิทยามีกระบวนการนิเทศภายในภายใต้รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้ MTP MODEL เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ Active Learning ส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาคุณภาพศึกษาของโรงเรียนนิคมวิทยาที่มีเป้าหมายในด้านคุณภาพผู้เรียน ร้อยละ 75 ของนักเรียนมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับ 2.5 ขึ้นไป และด้านบริหารจัดการ ร้อยละ 75 ของครูได้รับการนิเทศในห้องเรียน ภาคเรียนละ 2 ครั้ง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานตาม MTP Model โดยเป็นรูปแบบที่ได้มาจากการสังเคราะห์หลักการทฤษฎีการบริหารและนำมาเชื่อมโยงให้มีความสอดคล้องเป็นวงจร เชิงระบบ

ผู้วิจัยมีความสนใจในการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา ได้เห็นถึงความสำคัญและมีความสนใจการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งการนิเทศภายในมีความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษากระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา
2. เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา ที่มีเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงานและวิทยฐานะที่แตกต่างกัน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา

สมมติฐานของการวิจัย

1. กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา อยู่ในระดับปานกลาง
2. กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา ที่มีเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงาน และวิทยฐานะที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา เป็นพหุแนวทาง

การทบทวนวรรณกรรม

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

หลักการนิเทศการศึกษา จะเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้ผู้นิเทศการศึกษาได้ดำเนินการ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้หลักการสำคัญของการนิเทศการศึกษาดังนี้

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2542: 10-11) ได้เสนอหลักการสำคัญของการนิเทศการศึกษาดังนี้

1) การนิเทศการศึกษาคือกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ ลักษณะของการมีความหมายครอบคลุมถึงการทำงานเป็นขั้นตอน มีความต่อเนื่อง ไม่หยุดนิ่งและมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ในหมู่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งมีลักษณะดังกล่าวล้วนเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของการนิเทศที่ดีทั้งสิ้น

2) การนิเทศการศึกษามีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน โดยผ่านตัวกลางสำคัญ คือครูและบุคลากรทางการศึกษา

3) การนิเทศการศึกษานับบรรยากาศในการเป็นประชาธิปไตย

ฟรานเซท (Franseth, 1961 : 23 – 28 อ้างถึงใน วรรณพร สุขอนันต์, 2550 : 14) ได้เสนอ หลักการนิเทศการศึกษาที่ดีไว้ดังนี้

1) การนิเทศการศึกษาคือได้ผลอย่างเต็มที่ในการปรับปรุงการเรียนการสอนก็ต่อเมื่อการนิเทศ นั้นได้ให้ความสำคัญกับวิธีการแก้ไขปัญหามีเหตุผล และตั้งอยู่บนจุดหมายที่แน่นอน ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาทกลงร่วมกันโดยคณะครูและผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศ

2) การนิเทศการศึกษามีความหมายสำหรับครูก็ต่อเมื่อการนิเทศนั้นแสดงให้เห็นว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องและมีเหตุผลต่อผู้รับการนิเทศโดยตรง นั่นคือจะต้องทำให้ครูได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาว่า จะให้ผู้ทำการนิเทศช่วยเหลือในเรื่องใดจึงจะเป็นที่ต้องการ

3) การนิเทศการศึกษาที่ดีจะต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ยั่วยุ และสร้างความเข้าใจ อันดีต่อกันในการช่วยเหลือครู และต้องทำให้ครูรู้สึกว่าจะช่วยให้เขาพบวิธีที่ดีกว่าในการทำงานเพื่อบรรลุ จุดประสงค์

4. การนิเทศการศึกษาจะให้ได้ผลควรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหา และช่วยให้ผู้ร่วมงานได้ศึกษาปัญหาตลอดจนรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานเสียก่อน

จิตาร์ตัน หัตถมา (2566 : 11) กล่าวว่ากระบวนการทางการบริหารที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นการชี้แนะ แนะนำ และสนับสนุนอย่างต่อเนื่องในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามเป้าหมายทางการศึกษาของสถานศึกษา

ความสำคัญของการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสนับสนุนการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553 : 224) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการนิเทศภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้ ศึกษาวิเคราะห์มีจำนวนจำกัดจึงไม่สามารถดำเนินการนิเทศได้อย่างทั่วถึง และลงรายละเอียดถึงการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนได้ อีกทั้งยังมีการขยายตัวในด้านจำนวนและขนาดของสถานศึกษา การจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา เป็นสาขาการศึกษาที่มีความหลากหลายด้านวิชาชีพ ครอบคลุมทั้งความรู้เฉพาะทางเชิงทฤษฎีและทักษะเชิงปฏิบัติในแต่ละสาขา ความหลากหลายดังกล่าวส่งผลให้การจัดสรรและแต่งตั้งศึกษานิเทศก์ให้มีความเชี่ยวชาญครบทุกสาขา รวมทั้งมีจำนวนเพียงพอต่อความต้องการ เป็นภารกิจที่ดำเนินการได้อย่างจำกัด

จุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ชัดเจนจึงเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ ดังนี้

วีชรา เล่าเรียนดี (2556) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษาว่า การนิเทศภายในมุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองทั้งด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยัง

เป็นกระบวนการที่สร้างความร่วมมืออย่างแท้จริงภายในสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดสร้างสรรค์ เสริมสร้างขวัญกำลังใจในการนิเทศตนเอง และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบของการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานที่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา ปรับปรุงช่วยเหลือ แนะนำในการจัดการเรียนการสอนของครูและเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยการนิเทศภายในโรงเรียนนั้นมียุทธศาสตร์สำคัญต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้กระบวนการดำเนินการนิเทศได้ตรงตามเป้าประสงค์ที่วางไว้

ขอบข่ายงานการนิเทศภายในสถานศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นการนิเทศการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยประกอบด้วยบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย เพื่อให้บรรลุภารกิจของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ มีนักวิชาการได้กล่าวถึงขอบข่ายงานการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้หลายท่าน ดังนี้

ยุพิน ยืนยง (2553 : 51) ได้สรุปความหมายและขอบข่ายงานนิเทศภายในโรงเรียนไว้ ดังนี้ งานนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง งานที่อยู่ในความรับผิดชอบของสถานศึกษาโดยผู้บริหารโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องดำเนินการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุภารกิจ

กระบวนการในการนิเทศภายในสถานศึกษา

กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งการนิเทศภายในเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาและคุณภาพของผู้เรียน โดยมีได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศในการนิเทศภายในสถานศึกษา ดังนี้ กระบวนการในการนิเทศภายในสถานศึกษา มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน เรียกว่า “PIDRE” ดังนี้ วางแผนการนิเทศ (Planning-P) ให้ความรู้ก่อนปฏิบัติ (Informing-I) การปฏิบัติงานตามกระบวนการนิเทศ (Doing -D) การสร้างขวัญและกำลังใจ (Reinforcing-R) และการประเมินผลผลิตของการดำเนินงาน (Evaluating-E)

วิธีดำเนินการวิจัย

“การศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน นิคมวิทยา เพื่อเปรียบเทียบกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา ที่มีเพศ อายุ วุฒิทางการ ศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงานและวิทยฐานะที่แตกต่างกัน และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนา กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนนิคมวิทยา ประกอบด้วยผู้บริหาร 5 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา 119 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 124 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนนิคม วิทยา โดยกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan, 1970 : 608) ที่ความคลาดเคลื่อนระดับ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ ประกอบด้วยผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 93 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็น โดยแบบสอบถามประกอบด้วยคำถามทั้งหมด 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มี ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ การทำงานและวิทยฐานะ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 ตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบบสอบถามออกแบบเป็นแบบสอบถามชนิดจัดลำดับคุณภาพ (Rating Scale) ได้กำหนดค่าคะแนนเป็นอันดับคุณภาพ 5 ระดับ

2. แบบสัมภาษณ์ โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ ได้ จาก แบบสอบถามมาพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1 เตรียมและจัดระเบียบข้อมูล (Data Preparation) ถอดเทปบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์ จัดระเบียบข้อความ บันทึกภาคสนาม เอกสาร หรือรูปภาพให้พร้อมใช้งาน

2.2 ตรวจสอบและทำความคุ้นเคยกับข้อมูล (Familiarization) อ่านข้อมูลทั้งหมดอย่างละเอียดหลาย ๆ รอบ เพื่อให้เข้าใจบริบทภาพรวมและประเด็นสำคัญ

2.3 การกำหนดรหัสข้อมูล (Coding) ทำเครื่องหมายหรือจำแนกข้อความที่สำคัญ โดยการตั้งชื่อรหัส (Code) ให้กับประโยคหรือย่อหน้าเพื่อระบุหัวข้อที่น่าสนใจสรุปผล (Interpretation & Interpretation) นำหัวข้อหลักมาเชื่อมโยงกัน เพื่อหา

2.4 ความสัมพันธ์ อธิบายปรากฏการณ์ ตีความความหมายเชิงลึก และสร้างเป็นข้อสรุปวิจัยหรือทฤษฎี

2.5 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Validation) ใช้เทคนิคการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยดำเนินการตามวิธีการ ดังต่อไปนี้

1. การสร้างและพัฒนาแบบสอบถามความคิดเห็น มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนิเทศภายใน สถานศึกษา

ขั้นที่ 2 สร้างแบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหาตามกระบวนการการนิเทศแบบบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่การนิเทศภายในโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การสร้างสื่อ และเครื่องมือนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลและรายงานผล

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาแล้วไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (index of item objective congruence)

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (try out) กับโรงเรียนอื่น ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้มาคำนวณค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้วิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.903

ขั้นที่ 7 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขแล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

2. การสร้างและพัฒนาแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง รวมทั้งข้อมูล ปัญหาที่ได้จากแบบสอบถามมาพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างในการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

ขั้นที่ 2 สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างโดยพิจารณาผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยพิจารณาผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมาสร้างข้อคำถาม เพื่อหาแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 และนำข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมกระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนนิคมวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18

ขั้นที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้าง นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามความคิดเห็น โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนนิคมวิทยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูล ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนนิคมวิทยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ออกแบบใน Google Form และสร้างเป็น QR Code

1.3 เมื่อถึงระยะเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยเก็บรวบรวมคำตอบจากแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลที่เก็บได้มาตรวจสอบพิจารณาความเรียบร้อยและนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2. การเก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์

2.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนนิคมวิทยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการ หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนนิคมวิทยา รวม 13 คน ช่วยอนุเคราะห์ตอบแบบสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้

2.2 ดำเนินการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูล ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนนิคมวิทยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยติดตามสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนนิคมวิทยา เป็นหน่วยวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 93 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและวิทยฐานะ โดยใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ระดับการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาเปรียบเทียบกับ

3. การเปรียบเทียบกระบวนการนิเทศภายในที่มีเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ ในการปฏิบัติงาน และวิทยฐานะที่ต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแตกต่าง t-test และ F-test

4. การวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เป็นการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 18 โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งได้จากประเด็นคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้านมาพัฒนาเป็นแบบใช้สัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการ หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนนิคมวิทยา รวม 13 คน นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

สรุป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติในการวิจัย เรื่อง การศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา และผลจากการสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.75) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติการนิเทศ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.74) รองลงมา คือ ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.74) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.72) ด้านการวางแผนการนิเทศ ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.74) และด้านการประเมินผลและรายงานผล ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.82) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงาน และวิทยฐานะ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูโรงเรียนนิคมวิทยา พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยาของผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเพศชาย ความแตกต่างด้านอายุ ผู้บริหารและครูที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยอายุ 41-50 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ความแตกต่างด้านวุฒิทางการศึกษาของผู้บริหารและครูที่มีวุฒิทางการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ระหว่าง 11 -15 ปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และความแตกต่างด้านวิทยฐานะของผู้บริหารและครูที่มีวิทยฐานะแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศโรงเรียนนิคมวิทยา สามารถสรุปได้ตามแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศ ทั้ง 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 แนวทางการพัฒนาด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประเด็นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาของโรงเรียนตามบริบทอย่างเป็นระบบ

3.2 แนวทางการพัฒนาด้านการวางแผนการนิเทศ มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการกำหนดทางเลือกในการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียน

3.3 แนวทางการพัฒนาด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูมีส่วนร่วมในการออกแบบเครื่องมือการนิเทศให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และรูปแบบที่กำหนดไว้

3.4 แนวทางการพัฒนาด้านการปฏิบัติการนิเทศ มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดประชุมทบทวนการดำเนินงานตามขั้นตอน เพื่อแลกเปลี่ยนปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการปฏิบัติงานร่วมกัน

3.5 แนวทางการพัฒนาด้านการประเมินผลและรายงานผล มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดทำรายงานผลการนิเทศเป็นรูปเล่มเพื่อเผยแพร่การนิเทศภายในเป็นประจำทุกปี

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน และสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา อยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องจากกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นนโยบายสำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่งดำเนินการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อ

ยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพครู รวมถึงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตลอดจนเป็นการสร้างขวัญกำลังใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา กระบวนการนิเทศภายในจำเป็นต้องดำเนินการตามแผนที่วางไว้อย่างเป็นขั้นตอน โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบการนิเทศภายในอย่างชัดเจน นอกจากนี้ นโยบายดังกล่าวยังได้รับการตระหนักและให้ความสำคัญจากผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูส่วนใหญ่ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทและคุณค่าของการนิเทศภายในต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬารักษ์ โคตรจักร (2563) ได้ศึกษากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษา มัชฌิมศึกษาเขต 9 ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนโรงเรียนภัทรญาณวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลข คณิตจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวางแผนและการกำหนดทางเลือก ด้านการปฏิบัติการนิเทศ การศึกษา ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนา ด้านการสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการ และด้านการประเมินผลและรายงานผล

2. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงาน และวิทยฐานะ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูโรงเรียนนิคมวิทยา พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลไม่สอดคล้องสมมติฐานข้อที่ 2 คือ กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา ที่มีเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีความแตกต่างกัน โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยา ที่มีเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงาน และวิทยฐานะที่แตกต่างกันไม่มีความแตกต่างกัน สามารถอภิปรายผลในแต่ละประเด็นได้ ดังนี้ 1) ความแตกต่างด้านเพศของสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยาของผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยมากกว่าเพศชาย ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองเพศมีการรับรู้และให้ความสำคัญต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนในระดับใกล้เคียงกัน ซึ่ง 2) แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในด้านการวางแผนการนิเทศ ควรเริ่มจากการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันของปัญหาอย่างรอบด้าน โดยสามารถระบุปัญหาได้อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม นำไปสู่การสร้างทางเลือกในการแก้ไขปัญหาผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการที่เปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นการส่งเสริมบรรยากาศการทำงานแบบมีส่วนร่วม

ร่วมและสะท้อนแนวคิดการพัฒนาบนฐานข้อมูลจริง เมื่อได้ทางเลือกที่หลากหลาย โรงเรียนได้มีการประเมินและคัดเลือกทางเลือกที่เหมาะสมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้แนวทางการแก้ไขที่สอดคล้องกับศักยภาพและข้อจำกัดที่มีอยู่ อีกทั้งควรมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและแนวทางแก้ไข ส่วนขั้นสุดท้าย คือ การวางแผนปฏิบัติการที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม โดยมีการกำหนดตารางนิเทศและดำเนินการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยสอดคล้องของอิสรนนท์ ศิริโรรัตนพาณิชย์ (2559) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การนิเทศในโรงเรียนสกลวิทยา พบว่า การนิเทศภายในควรดำเนินการโดยมีการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง ก่อนเริ่มกระบวนการนิเทศ ทั้งนี้ ควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์และพิจารณาลำดับความสำคัญของความพึงพอใจและความต้องการในการนิเทศการศึกษา ตลอดจนจัดให้มีการประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละประเด็นอย่างรอบด้าน เพื่อร่วมกันระดมความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา อย่างไรก็ตาม ปัญหาบางประการอาจเกิดขึ้นพร้อมกันในเวลาเดียวกัน ทำให้ไม่สามารถจัดลำดับความสำคัญได้ จำเป็นต้องมีการแก้ไขปัญหาทุกประเด็นอย่างเหมาะสมและทันท่วงที เพื่อให้การดำเนินงานสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของนักเรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งความรวดเร็วในการจัดการเพื่อไม่ให้กระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาโดยรวม

3. แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ควรพัฒนาเครื่องมือการนิเทศผ่านกระบวนการแบบมีส่วนร่วม โดยเริ่มจากการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบและพัฒนาเครื่องมือร่วมกับผู้บริหารและคณะทำงาน พร้อมทั้งกำหนดวัตถุประสงค์และรูปแบบการนิเทศที่ชัดเจน เพื่อให้การออกแบบเครื่องมือมีความสอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ยังควรสร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ เพื่อร่วมกันเสนอแนวคิด ปรับปรุง และพัฒนาเครื่องมือให้ตอบสนองต่อการปฏิบัติจริง ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นและทดลองใช้เครื่องมือก่อนนำไปปรับปรุงให้สมบูรณ์ ตลอดจนจัดให้มีระบบการสะท้อนผลและการปรับปรุงเครื่องมืออย่างต่อเนื่องจากการทดลองใช้จริง เพื่อให้ครูได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเครื่องมือการนิเทศที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬารักษ์ โคตรจักร (2563) ได้ศึกษากระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

พบว่าแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษา ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ ควรดำเนินการผ่านการจัดประชุมเชิงอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็นแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการผลิตและคัดเลือกสื่อ ตลอดจนพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน นอกจากนี้ ควรมีการประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการใช้สื่อ เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่สนับสนุนงานนิเทศ เพื่อยกระดับศักยภาพของครูและผู้บริหารนิเทศให้สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สื่อและเครื่องมือที่ได้รับการพัฒนาควรมีความถูกต้อง เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้บริหารนิเทศ รวมถึงสามารถตอบสนองต่อปัญหาและประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นในกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างตรงประเด็น อันจะส่งผลให้การนิเทศภายในมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และนำไปสู่การยกระดับการจัดการเรียนการสอนอย่างยั่งยืน

4. แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในด้านการปฏิบัติการนิเทศ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าด้านการปฏิบัติการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดแต่ยังมีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีการจัดประชุมทบทวนการดำเนินงานตามขั้นตอน เพื่อแลกเปลี่ยนปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการปฏิบัติงานร่วมกัน ดังนั้นจึงมีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้ ควรมีการกำหนดวาระการประชุมที่ชัดเจนและสม่ำเสมอ เพื่อให้การติดตามความคืบหน้าในการปฏิบัติการนิเทศให้เป็นไปอย่างมีระบบ และมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งในด้านความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นจริง พร้อมทั้งควรส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและสร้างสรรค์ และมีการบันทึกผลการประชุมอย่างเป็นระบบเพื่อใช้เป็นหลักฐานและนำข้อเสนอแนะที่ได้ไปสู่การปรับใช้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกำชัย ยุกดีชาติ (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานของโรงเรียนอนุบาลวัดลูกแกประชาชนูปถัมภ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 2 พบว่าแนวทางการพัฒนาการดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารควรประชุมคณะครูเพื่อสร้างความรู้เกี่ยวกับนิเทศ โดยใช้ให้เห็นประโยชน์ ความสำคัญของการนิเทศ และชี้ให้เห็นโทษหากไม่มีการนิเทศ เพื่อให้คณะครูได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน และผู้บริหารควรมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการการนิเทศในการนิเทศภายในโรงเรียน

5. แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในด้านการประเมินผลและรายงานผล ควรมีการกำหนดรูปแบบและโครงสร้างรายงานที่เป็นมาตรฐาน เพื่อให้ง่ายต่อการรวบรวมและ

นำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบ จากนั้นจึงทำการมอบหมายคณะทำงานที่ประกอบด้วยผู้บริหาร คณะครูเพื่อให้รายงานมีความรอบด้านและน่าเชื่อถือ ควรมีการจัดเก็บข้อมูลการนิเทศอย่างเป็นระบบและครบถ้วน ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การดำเนินงาน และผลการติดตามจนถึงข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา และนำรายงานที่สมบูรณ์ไปเผยแพร่ให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งนำข้อค้นพบจากรายงานไปใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญสำหรับการวางแผนและปรับปรุงการนิเทศในรอบปีถัดไป จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฬารักษ์ โคตรจักร (2563) ได้ศึกษากระบวนการนิเทศการศึกษา ในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่า แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษา ด้านการประเมินผลและรายงานผล ควรมีการประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารและคณะกรรมการ เพื่อกำหนดทิศทางและให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ จากนั้นจึงทำการสร้างและใช้เครื่องมือประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสม โดยทำการประเมินผลในสามระยะ ได้แก่ ก่อนปฏิบัติงาน ระหว่างปฏิบัติงาน และหลังการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมในทุกขั้นตอน เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้วจึงสรุปผลการนิเทศและรายงานไปยังผู้บังคับบัญชา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำผลที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและปรับปรุงการดำเนินงานในอนาคตได้อย่าง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จึงควรมีการนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมีปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาในเรื่อง 1. เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพครู รวมถึงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 2. ควรมีแนวทาง การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในด้านการวางแผนการนิเทศ 3. ควรมีการพัฒนาเครื่องการนิเทศผ่านกระบวนการแบบมีส่วนร่วม 4. ควรมีการจัดประชุม ทบทวนการดำเนินงานตามขั้นตอน เพื่อสะท้อนปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการปฏิบัติงานร่วมกัน 5. ควรมีการกำหนดรูปแบบและโครงสร้างรายงานที่เป็นมาตรฐาน เพื่อง่ายต่อการรวบรวมและนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญต่อการ

ปฏิบัติงานทั้งระหว่างการปฏิบัติงาน ระหว่างปฏิบัติงาน และหลังการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ ข้อมูลครบและครอบคลุมในทุกขั้นตอน ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ การศึกษา กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนนิคมวิทยาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้ 1. สถานศึกษาควรพัฒนาระบบการนิเทศภายในที่มีความ ยืดหยุ่นและหลากหลาย อีกทั้งควรเปิดโอกาสให้ครูทุกกลุ่มมีส่วนร่วมในการกำหนดแนว ทางการนิเทศ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและความตระหนักในเป้าหมายร่วมกัน 2. สถานศึกษา ควรใช้กระบวนการนิเทศเป็นเครื่องมือในการยกระดับสมรรถนะทางวิชาชีพ โดยครูที่มี ประสบการณ์น้อยควรได้รับการสนับสนุนจากครูที่มีความชำนาญผ่านระบบพี่เลี้ยง ทั้งนี้ครูทุก วิทยฐานะควรมีทัศนคติที่เปิดกว้าง และตระหนักถึงความรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนา คุณภาพการศึกษา 3. สถานศึกษากำหนดนโยบายและจัดสรรทรัพยากรเพื่อส่งเสริมระบบการ นิเทศภายในอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการนิเทศของผู้บริหาร และครู และสร้างกลไกความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และยกระดับ มาตรฐานการศึกษาในภาพรวม ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป 1. ควรจัดพิมพ์ รายงานผลการนิเทศเป็นรูปเล่มและเผยแพร่แก่บุคลากรในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดอย่างต่อเนื่องทุกปี 2. ควรนำผลการดำเนินการนิเทศภายในมาวิเคราะห์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาการนิเทศภายในครั้งต่อไปใช้ 3. ควรมีการศึกษาเชิง ระยะยาวเพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงของความคิดเห็นและทัศนคติของผู้บริหารและครูต่อการ นิเทศภายใน ซึ่งจะช่วยสะท้อนความต่อเนื่องและประสิทธิผลของการพัฒนากระบวนการนิเทศ ในเชิงยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กำชัย ยุกติชาติ. (2564). การดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานของโรงเรียน อนุบาลวัดลูกแกประชาชนูทิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรีเขต 2. ใน *การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จุฬารักษ์ โคตรจักร. (2562). กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. ใน *การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ธิดารัตน์ หัตถมา. (2566). แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2. ใน *ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ส.การพิมพ์.
- _____. (2558). *การบริหารวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริม.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2542). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภีชาวิชัญ ยางงาม. (2564). กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3. ใน *การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยุพิน ยืนยง. (2553). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑล กรุงเทพฯ. ในวิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรรณพร สุขอนันต์. (2550). รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก. ใน *ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2556). *ศาสตร์การสอน และการโค้ชการพัฒนาวิชาชีพ : ทฤษฎีกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579*. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2569 จาก <https://www.onec.go.th/index.php/book/BookView/1540/>
- อิสรนนท์ ศิโรรัตน์พาณิชย์. (2559). การนิเทศในโรงเรียนสกลวิทยา. ใน *การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.